

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

รายวิชา ส32103 ประวัติศาสตร์สากล

ภาคเรียนที่ 1

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 อารยธรรมของโลกยุคโบราณ

เวลา 12 ชั่วโมง

แผนการเรียนรู้ที่ 9 อารยธรรมเมโสโปเตเมีย

เวลา 1 ชั่วโมง

1. มาตรฐานการเรียนรู้

ส 4.2 เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในด้านความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญและสามารถ วิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

2. ตัวชี้วัด

ตัวชี้วัดระหว่างทาง

ส 4.2 ม.4-6/1 วิเคราะห์อิทธิพลของอารยธรรมโบราณ และการติดต่อระหว่างโลกตะวันออกกับโลกตะวันตกที่มีผลต่อพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงของโลก

ตัวชี้วัดปลายทาง

ส 4.2 ม.4-6/2 วิเคราะห์เหตุการณ์สำคัญต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองเข้าสู่โลกสมัยปัจจุบัน

3. จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนอธิบายลักษณะสำคัญและพัฒนาการของอารยธรรมเมโสโปเตเมียได้
2. นักเรียนวิเคราะห์ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ที่ส่งผลต่อการเกิดอารยธรรมเมโสโปเตเมียได้
3. นักเรียนเห็นคุณค่าและความสำคัญของมรดกอารยธรรมเมโสโปเตเมียที่มีต่อโลกปัจจุบันได้

4. สาระสำคัญ / ความคิดรวบยอด

อารยธรรมเมโสโปเตเมียเป็นอารยธรรมโบราณที่เกิดขึ้นบริเวณลุ่มแม่น้ำไทกริสและยูเฟรทีส โดยมีปัจจัยทางภูมิศาสตร์ที่เอื้อต่อการตั้งถิ่นฐานและการพัฒนาสังคม มนุษย์ในดินแดนแห่งนี้ได้สร้างสรรค์ความเจริญด้านการเขียนกฎหมาย การปกครอง ศาสนา และสถาปัตยกรรม ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของอารยธรรมโลก

5. สาระการเรียนรู้

สาระการเรียนรู้แกนกลาง

อารยธรรมของโลกยุคโบราณ ได้แก่

- อารยธรรมลุ่มแม่น้ำไทกริส-ยูเฟรทีส ไนล์ หวางเหอสินธุ และอารยธรรมกรีกโรมัน

สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น

-

6. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

ความสามารถในการคิด

- ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
- ทักษะการคิดวิเคราะห์

ความสามารถในการแก้ปัญหา

ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต

- กระบวนการทำงานกลุ่ม

7. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. มีวินัย
2. ใฝ่เรียนรู้
3. มุ่งมั่นในการทำงาน

8. กิจกรรมการเรียนรู้

(วิธีสอนโดยเน้นกระบวนการ : กระบวนการกลุ่ม วิธีสอนโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ : เทคนิค การจัดทีมแข่งขัน)

- นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน หน่วยการเรียนรู้ที่ 3

ขั้นนำ

1. ครูนำภาพแผนที่บริเวณลุ่มแม่น้ำไทกริสและยูเฟรทีส หรือภาพโบราณสถานซิกกูแรตมาให้นักเรียนสังเกต
2. ครูใช้คำถามกระตุ้นความคิด เช่น
 - เพราะเหตุใดอารยธรรมโบราณจึงมักเกิดบริเวณลุ่มแม่น้ำ
 - แม่น้ำมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์อย่างไร
 - นักเรียนคิดว่าผู้คนในอดีตสามารถสร้างความเจริญได้อย่างไร
3. ครูเชื่อมโยงคำตอบของนักเรียนเข้าสู่บทเรียน โดยกล่าวว่า “บริเวณระหว่างแม่น้ำไทกริสและยูเฟรทีสเป็นแหล่งกำเนิดของอารยธรรมเมโสโปเตเมีย ซึ่งเป็นหนึ่งในอารยธรรมสำคัญของโลก”

ขั้นสอน

4. ครูอธิบายความหมายของคำว่า **เมโสโปเตเมีย** และลักษณะที่ตั้งของอารยธรรมเมโสโปเตเมีย
5. นักเรียนศึกษาใบความรู้หรือหนังสือเรียนเกี่ยวกับประเด็นต่อไปนี้
 - ที่ตั้งและลักษณะทางภูมิศาสตร์
 - แม่น้ำไทกริสและแม่น้ำยูเฟรทีส
 - ชาวสุเมเรียน
 - อักษรคูนiform
 - กฎหมายฮัมมูราบี

- สถาปัตยกรรมชิโกะเรต
 - ความเจริญด้านเกษตรกรรมและการค้า
6. ครูอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสภาพภูมิศาสตร์กับการเกิดอารยธรรม
 7. ครูแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 4–5 คน
 8. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลและจัดทำ ตาราง “ปัจจัย-ความเจริญ-ความสำคัญ” ดังนี้

ประเด็น	ข้อมูลสำคัญ
ที่ตั้ง	บริเวณระหว่างแม่น้ำไทกริสและยูเฟรทีส
ปัจจัยทางภูมิศาสตร์	เอื้อต่อการเกษตรและการตั้งถิ่นฐาน
ผลงานสำคัญ	อักษรคูนiform กฎหมายฮัมมูราบี ชิโกเรต
ความสำคัญ	เป็นรากฐานของการพัฒนาอารยธรรมโลก

9. นักเรียนร่วมกันอภิปรายคำถาม
“ความเจริญของอารยธรรมเมโสโปเตเมียส่งผลต่อการพัฒนาสังคมมนุษย์ในด้านใดบ้าง”
10. ตัวแทนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลการวิเคราะห์ กลุ่มละประมาณ 1 นาที
11. นักเรียนกลุ่มอื่นร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเพิ่มเติมข้อมูล
12. ครูให้ข้อเสนอแนะ พร้อมเชื่อมโยงผลงานสำคัญของอารยธรรมเมโสโปเตเมียกับโลกปัจจุบัน เช่น
 - การบันทึกข้อมูลด้วยตัวอักษร
 - การกำหนดกฎหมายเพื่อควบคุมสังคม
 - การจัดระบบการปกครอง
 - การพัฒนาความรู้ด้านคณิตศาสตร์และดาราศาสตร์

ขั้นสรุป

13. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปองค์ความรู้ โดยใช้คำสำคัญ
 ลุ่มแม่น้ำ → การตั้งถิ่นฐาน → การเกษตร → เมือง → อักษร → กฎหมาย → อารยธรรม
14. ครูตั้งคำถามสรุป ดังนี้
 - อารยธรรมเมโสโปเตเมียเกิดขึ้นบริเวณใด
 - ปัจจัยทางภูมิศาสตร์มีผลต่อการเกิดอารยธรรมอย่างไร
 - ผลงานสำคัญของอารยธรรมเมโสโปเตเมียมีอะไรบ้าง
 - ผลงานใดที่ยังมีอิทธิพลต่อสังคมปัจจุบัน
15. นักเรียนเขียน Exit Ticket ก่อนออกจากห้องเรียน โดยตอบคำถาม
 “สิ่งสำคัญที่สุดที่ฉันได้เรียนรู้เกี่ยวกับอารยธรรมเมโสโปเตเมีย คือ.....”

9. การวัดและประเมินผล

วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์
ความรู้เกี่ยวกับอารยธรรมเมโสโปเตเมีย	ตรวจใบงาน	แบบประเมินใบงาน
ทักษะการวิเคราะห์	ประเมินผลงานกลุ่ม	แบบประเมินการทำงานกลุ่ม
การสื่อสารและการนำเสนอ	สังเกตการนำเสนอ	แบบประเมินการนำเสนอ
คุณลักษณะอันพึงประสงค์	สังเกตพฤติกรรม	แบบสังเกตพฤติกรรม

10. สื่อ/แหล่งการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้

1. หนังสือเรียน ประวัติศาสตร์สากล ม.4-ม.6
2. ใบความรู้ เรื่อง อารยธรรมเมโสโปเตเมีย
3. แผนที่บริเวณลุ่มแม่น้ำไทกริสและยูเฟรทีส
4. ภาพอักษรคูนิฟอร์ม กฎหมายฮัมมูราบี และซิกกูแรต
5. ใบงานวิเคราะห์อารยธรรมเมโสโปเตเมีย

แหล่งการเรียนรู้

1. ห้องสมุด หรือห้องสมุดประชาชน
2. สำนักหอสมุดแห่งชาติ
3. ห้องเทคโนโลยีสารสนเทศ

ใบความรู้ เรื่อง อารยธรรมเมโสโปเตเมีย

1. ที่ตั้งและความหมาย

คำว่า “เมโสโปเตเมีย” (Mesopotamia) หมายถึง “ดินแดนระหว่างแม่น้ำ” ตั้งอยู่บริเวณลุ่มแม่น้ำไทกริส (Tigris) และแม่น้ำยูเฟรทีส (Euphrates) ซึ่งเป็นพื้นที่ส่วนหนึ่งของภูมิภาคเอเชียตะวันตกในปัจจุบัน

แม่น้ำทั้งสองสายมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิต ช่วยให้ประชาชนมีน้ำใช้ มีพื้นที่เพาะปลูกที่อุดมสมบูรณ์ และสามารถพัฒนาการตั้งถิ่นฐานจนเกิดเป็นชุมชน เมือง และรัฐ

2. ปัจจัยที่ส่งเสริมการเกิดอารยธรรม

อารยธรรมเมโสโปเตเมียเจริญรุ่งเรืองจากปัจจัยสำคัญ ได้แก่

- แม่น้ำไทกริสและยูเฟรทีส เป็นแหล่งน้ำสำหรับการอุปโภค บริโภค และการเกษตร
- ดินตะกอนบริเวณลุ่มแม่น้ำ มีความอุดมสมบูรณ์ เหมาะแก่การเพาะปลูก
- การพัฒนาระบบชลประทาน ช่วยควบคุมและนำน้ำมาใช้ในการเกษตร
- การตั้งถิ่นฐานเป็นชุมชนเมือง ส่งผลให้เกิดการปกครอง การค้า และการแบ่งหน้าที่ในสังคม

3. ขนชาติและผลงานสำคัญ

ชาวสุเมเรียน

ชาวสุเมเรียนเป็นชนกลุ่มสำคัญที่สร้างนครรัฐและพัฒนาความเจริญในด้านต่าง ๆ เช่น

- อักษรคูนiform เป็นอักษรลิ่มที่ใช้บันทึกข้อมูล กฎหมาย และเรื่องราวต่าง ๆ
- ระบบชลประทาน ช่วยสนับสนุนการเกษตรและการตั้งถิ่นฐาน
- นครรัฐ เช่น อูร์ อูรุก และลาగాช
- ซิกกูเรต อาคารขนาดใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อและพิธีกรรมทางศาสนา

กฎหมายฮัมมูราบี

กฎหมายฮัมมูราบีเป็นกฎหมายสำคัญของอาณาจักรบาบิโลน มีการกำหนดกฎเกณฑ์และบทลงโทษเพื่อควบคุมความประพฤติและรักษาความเป็นระเบียบของสังคม

4. มรดกสำคัญต่อโลก

อารยธรรมเมโสโปเตเมียได้สร้างองค์ความรู้และผลงานที่ส่งอิทธิพลต่อการพัฒนาสังคมมนุษย์ ได้แก่

การเขียน → การบันทึกความรู้ → การพัฒนาองค์ความรู้

กฎหมาย → การกำหนดกฎเกณฑ์ → การรักษาระเบียบของสังคม

ชลประทาน → การเกษตร → การขยายตัวของชุมชน

เมือง → การปกครองและการค้า → การพัฒนารัฐ

สรุป

อารยธรรมเมโสโปเตเมียเป็นหนึ่งในอารยธรรมสำคัญของโลก การเกิดขึ้นของอารยธรรมมีความสัมพันธ์กับสภาพภูมิศาสตร์ โดยเฉพาะลุ่มแม่น้ำที่เอื้อต่อการเกษตรและการตั้งถิ่นฐาน ผลงานสำคัญ เช่น อักษรคูนiform ระบบชลประทาน ซิกกูแรต และกฎหมายฮัมมูราบี ล้วนเป็นมรดกที่สะท้อนความก้าวหน้าของมนุษย์ในอดีต

แผนที่บริเวณลุ่มแม่น้ำไทกริสและยูเฟรทีสและภาพอักษรคูนิฟอร์ม กฎหมายฮัมมูราบี และซิกกูแรต

แผนที่แสดงอาณาบริเวณลุ่มแม่น้ำไทกริสและยูเฟรทีส

อารยธรรมเมโสโปเตเมียเกิดขึ้นในดินแดนระหว่างแม่น้ำไทกริสและแม่น้ำยูเฟรทีส ซึ่งเป็นดินแดนที่อุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเพาะปลูก ทำให้เกิดชุมชน เมือง และรัฐในเวลาต่อมา

- บริเวณอารยธรรมเมโสโปเตเมีย
- แม่น้ำไทกริส
- แม่น้ำยูเฟรทีส
- นครสำคัญ

อักษรคูนิฟอร์ม (Cuneiform)

อักษรลิ่มที่ชาวซูเมอร์คิดค้นขึ้น ใช้บันทึกเรื่องราวทางราชการ กฎหมาย การค้า และวรรณกรรมต่าง ๆ บนแผ่นดินเหนียว

กฎหมายฮัมมูราบี (Code of Hammurabi)

หลักกฎหมายของอาณาจักรบาบิโลน กษัตริย์ฮัมมูราบีทรงจารึกไว้บนเสาหิน เพื่อใช้เป็นกฎหมายในการปกครองและตัดสินคดี ประกอบด้วยกฎหมาย 282 ข้อ

ซิกกูแรต (Ziggurat)

อาคารขนาดใหญ่รูปทรงขั้นบันได ใช้เป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา เชื่อว่าเป็นที่สถิตของเทพเจ้า สร้างขึ้นในนครสำคัญ เช่น อูร์ และอูรุก

ใบงาน เรื่อง วิเคราะห์อารยธรรมเมโสโปเตเมีย

ชื่อ-สกุล ชั้น เลขที่
กลุ่ม

คำชี้แจง : ให้นักเรียนศึกษาใบความรู้ แล้วร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลและตอบคำถามให้ถูกต้องสมบูรณ์
ตอนที่ 1 ความรู้พื้นฐาน

1. คำว่า “เมโสโปเตเมีย” มีความหมายว่าอะไร

.....
.....

2. อารยธรรมเมโสโปเตเมียตั้งอยู่บริเวณใด

.....
.....

3. แม่น้ำสำคัญที่เกี่ยวข้องกับอารยธรรมเมโสโปเตเมีย ได้แก่

1.
2.

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ “ปัจจัย-ความเจริญ-ความสำคัญ”

ประเด็น

ผลการวิเคราะห์

1. ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ที่เอื้อต่อการเกิดอารยธรรม
.....
2. ความเจริญหรือผลงานสำคัญ
.....
3. ผลงานที่มีอิทธิพลต่อโลกปัจจุบัน
..... |

ตอนที่ 3 คติวิเคราะห์

4. เพราะเหตุใดบริเวณลุ่มแม่น้ำจึงเหมาะต่อการตั้งถิ่นฐานและการเกิดอารยธรรม

.....

.....

5. นักเรียนคิดว่าผลงานใดของอารยธรรมเมโสโปเตเมียมีความสำคัญต่อโลกปัจจุบันมากที่สุด เพราะเหตุใด

ผลงานที่เลือก

เหตุผล

.....

.....

สรุปองค์ความรู้

อารยธรรมเมโสโปเตเมียมีความสำคัญต่อโลก เพราะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....